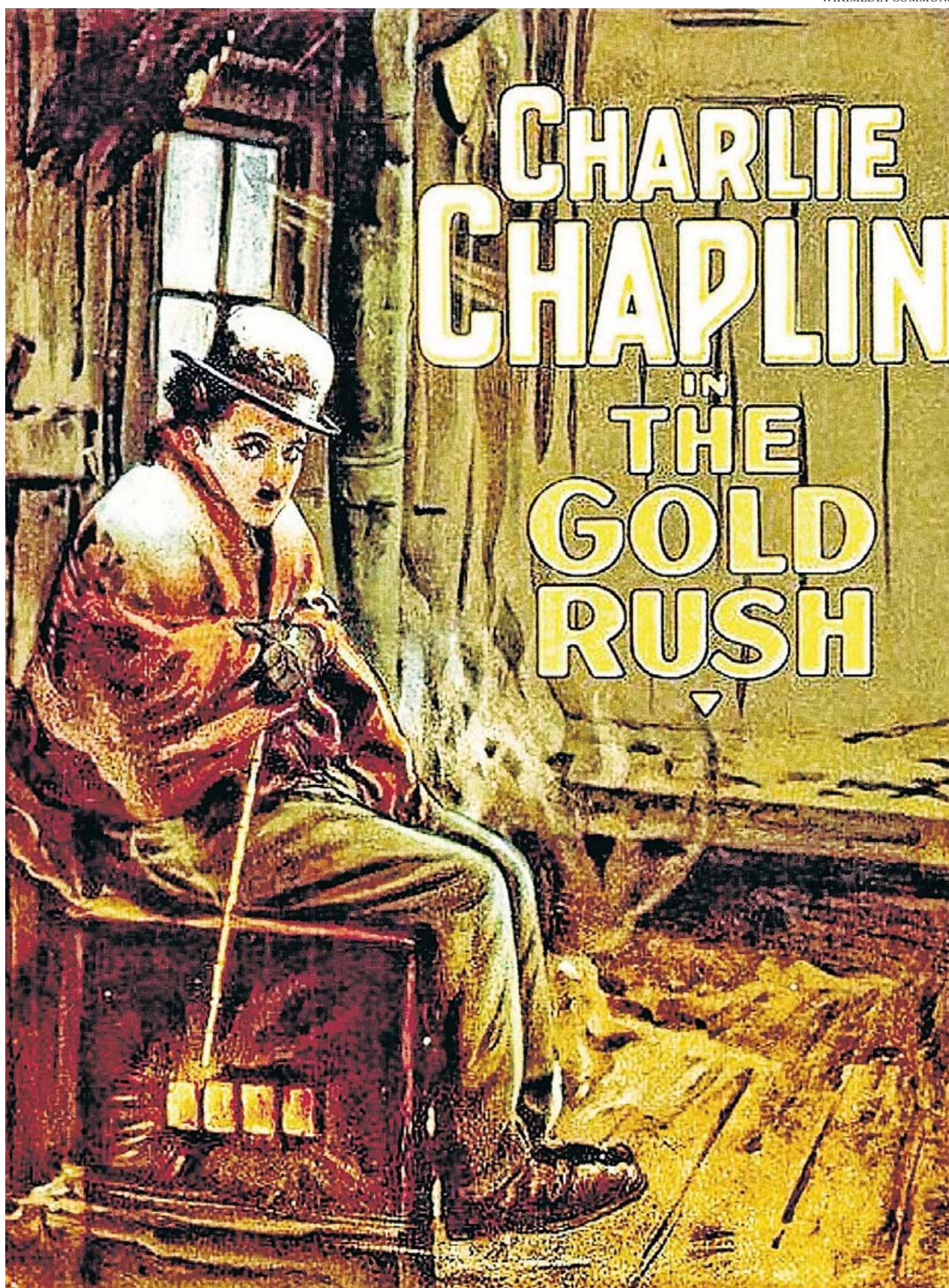

'LA QUIMERA DE L'OR'

CENT ANYS DE LA PEL·LÍCULA QUE VA CONSAGRAR CHARLES CHAPLIN

TEXT TONI VALL

WIKIMEDIA COMMONS

La singular obra d'art de Charles Chaplin, un dels films essencials de la història del cinema, enguany compleix un segle de vida

Es poden construir unes sabates dansaires amb tan sols dos panets i dues forquilles? Són comestibles la sola i els claus d'una bota d'escalada? Pot una cabana al cim d'una muntanya nevada balancejar-se com si estigués suspesa sobre el no-res? És tangible l'emoció? Es pot filmar la veritat de la vida? Preguntes que van del més còmic al més metafísic i intangible. Totes estan contingudes a *La quimera de l'or* (1925), un dels films essencials de la història del cinema, obra cim, singular obra d'art de Charles Chaplin que enguany compleix un segle de vida. Increïble, oi? Cent anys de vida i tan jove com el primer dia, tan inspiradora, tan poètica i preciosa. Eternament sostinguda en el temps, serà admirada per sempre més. No importa les noves generacions que s'hi aproximïn, seguiran sorprenent-se com totes les anteriors, seguiran rient i somrient amb les ocurrencies i els gags del vagabund del bigoti i el bombí. Les xarlotades, sí, així s'anomenen les troballes còmiques de Charlot. Encara que un se les conegui quasi de memòria, sempre ve de gust tornar-hi per comprovar si continuen provocant els beneficiosos efectes de totes les ocasions anteriors. Ve a tomb que celebrem avui *La quimera de l'or* i envegem aquells que la puguin gaudir aquests dies per primera vegada en el seu retorn a les pantalles de cinema amb motiu del seu centenari. Si no podeu gaudir-ne en pantalla gran, disposeu de múltiples opcions domèstiques. Des de Movistar i Apple TV a l'encara viu format del DVD i el BluRay.

ÈXIT DE TAQUILLA

La quimera de l'or es va estrenar la tardor del 1925 als Estats Units i va ser un èxit, amb una recaptació nacional de cinc milions de dòlars, una barbaritat en els temps del cinema mut ja agonitzant. L'èxit va permetre a Chaplin rescabalar-se d'una mala ratxa. El desastre d'*Una dona de París*, el seu llargmetratge immediatament anterior –en el qual ell no intervenia com a

HISTÒRIA CINEMATogrÀFICA

Dos dels pòsters i una de les escenes de la pel·lícula, que es va estrenar l'any 1925. En diverses ocasions el director va declarar que aquesta era la pel·lícula per la qual preferia ser recordat.

actor- va fer que es replantegés seriosament la seva carrera. Li va semblar una bona idea tornar a enfundar-se la disfressa de Charlot que tan bé li esqueia en els nombrosos curtsmetratges i migmetratges dels anys deu i principis dels vint i també a *El noi* (1921), el seu primer i celebrat llargmetratge. De cara a aconseguir que el canvi de rumb fos total, el cineasta va veure clar que calia emprendre el camí en solitari. Guanyar-se la independència. I això implicava separar-se dels seus amics i socis Mary Pickford i Douglas Fairbanks, amb qui uns anys abans havia fundat la United Artists, productora essencial de la història del cinema. I així ho va fer. Els va consultar, això sí, quin seria el projecte ideal. L'opinió del matrimoni Fairbanks-Pickford era important per a Chaplin. Plegats van tenir una idea. Tot mirant fotos d'antigues idees guardades al calaix, van treure la pols a unes imatges de la Febre de l'Or de mitjans del segle XIX als Estats Units. Llargues cues, expedicions temeràries, incomptables brindis al sol de milers de persones que es van abocar a la idea de trobar or a les muntanyes nevades com a horitzó vital inexcusable. Chaplin, interessat des de sempre en el gran tema de la realitat i el desig, de la lluita de l'home contra l'adversitat i les forces de la naturalesa, va veure-hi possibilitats i s'hi va capbussar de ple. Li va interessar especialment el cas de l'anomenada expedició Donner, que l'hivern del 1846 va quedar-se atrapa-da a les muntanyes de Wyoming. La fam va deixar-los fonda petjada i diuen que van haver de recórrer al canibalisme. Chaplin, al film, no va voler fer sang amb aquesta qüestió i només es va atrevir amb hàbils suggeriments còmics, entre el somni i la realitat.

FORA DE LA PANTALLA

El rodatge de *La quimera de l'or* es va veure esquitxat per qüestions extracinematogràfiques que, si bé llavors no aixecaven especial polseguera ni comportaven res més que una mica de mala maror, vistes amb els ulls d'avui sí que resulten, com a mínim, xocants. L'actriu inicialment pensada per al personatge femení principal era Lita Grey, amb qui Chaplin mantenia una relació sentimental i a qui havia deixat embarassada. Obligat per la mare d'ella, Chaplin s'hi va casar el 1924 (ell tenia 35 anys i ella 16!). Van tenir dos fills. "El matrimoni és millor que la presó", és la demolidora frase que diuen que Chaplin va dir als amics de la seva màxima confiança. Per substituir Grey, Chaplin va optar per Georgia Hale, amb qui va iniciar una relació adúltera. Els vaivens sentimentals de Chaplin no eren cap novetat a Hollywood. Uns anys abans, l'actor ja s'havia casat obligat per la seva companya d'aleshores, Mildred Harris –també menor d'edat–, que també sospitava que s'havia quedat embarassada. Finalment no va ser així.

WIKIMEDIA COMMONS

L'escena inicial del film va ser tota una proesa. Es va rodar en escenaris naturals per recrear l'odissea de dotzenes de buscadors d'or tractant d'obrir-se pas entre les muntanyes nevades. Chaplin va rodar-la en una estació d'esquí de Califòrnia i va contractar mig miler de sensesostre per donar vida als exploradors. Donar per bona l'escena va esdevenir un suplici quimèric, mai més ben dit. I Chaplin va decidir que la resta del film es rodaria en estudi. Un ós real per a la famosa escena de la carena de la muntanya, cosa realment inusual tant per pressupost com per perillositat. El més habitual –i rudimentari– era que un especialista es posés la disfressa de l'ani-

mal en qüestió i resar perquè l'invent resultés mínimament versemblant. Farina, guix i sal van fer el fet per recrear la neu, i la regalèssia va ser un bon succedani del cuir i els claus per a la famosíssima escena del "tiberi" de les botes. Abridat tan sols amb el característic vestit negre, la camisa blanca, la corbata, el bombí i el bastó sembla complicat no morir congelat en plena muntanya nevada. La màgia del cinema, queda clar, obra com a substituta ideal de la versemblança.

Chaplin, disset anys després de l'estrena, va voler brillantar el seu film. L'any 1942 va reestrenar *La quimera de l'or*. Una capa de xapa i pintura que comportava la sonorització, acompanyament musical i veu en off del mateix Chaplin. La modernització va tenir la recompensa de dues nominacions a l'Oscar: millor so i millor música. En aquells anys, esclar, Chaplin ja havia excel·lit dins del cinema sonor i feia poc que havia estrenat *El gran dictador* (1940), la seva famosa i arriscadíssima sàtira de Hitler rodada –poca broma– durant els primers mesos de la Segona Guerra Mundial i prohibida a mig món, Espanya inclosa.

Charles Chaplin segurament deu ser un dels artistes decisius de l'art del segle XX. La seva vida personal va ser un corol·lari de vaivens que no ratllaven precisament en l'exemplaritat. A més a més, sempre va ser un personatge incòmode per a l'establishment estatunidenc. Va haver de marxar dels Estats Units perseguit per l'anticomunisme. Ell no es va manifestar mai com a comunista, però no es va estalviar crítiques ferotges a les desigualtats existents al seu país. Què és sinó, *Temps moderns* (1936)? I *La quimera de l'or*, no cal dir-ho. Acumulació d'influxos, de paradoxes, de contrastos. Encara que no se sigui cinèfil, tothom hauria de veure algun cop a la vida un film de Charles Chaplin. Per què no començar amb la vida de l'explorador a qui una sola de sabata salva de la fam? ●